

Τ Α Τ Ζ Ο Υ Μ Ε Ρ Κ Α

ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΡΟΒΟΛΕΑ ΤΗΣ Ι.Λ.Ε.Τ. ΣΤΟΝ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΦΑΚΟ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

«Πτυχίο και διδακτορικό» με «Άριστα» πήραν τα Τζουμέρκα μας από το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο! Τα είχε προπαιδεύσει και τα πρόβλεπε κατάλληλα ο Πρόεδρος της **Ιστορικής και Λαογραφικής Εταιρείας Τζουμέρκων**, ο κ. **Κώστας Μαργώνης**, που έκανε τη σχετική Εισήγηση - Ανακοίνωση στο τριήμερο επιστημονικό συνέδριο (11-13/03-2009) για το 100 χρόνια της Ελληνικής Λαογραφίας, με θέμα: *τοπική πολιτισμική ιδιαιτερότητα των Τζουμέρκων*.

Ακαδημαϊκοί δάσκαλοι, λαογράφοι επιστήμονες και ερευνητές, μεταπτυχιακοί φοιτητές και άνθρωποι του πνεύματος και του πολιτισμού, συγκεντρώθηκαν στο αμφιθέατρο «Ιω. Δρακόπουλος» του Πανεπιστημίου Αθηνών και βαπτίστηκαν στα νάματα του τζουμερκιώτικου πολιτισμού, ακούγοντας με αδιάπτωτο ενδιαφέρον και θαυμασμό τον εισηγητή που, με μεθοδικότητα, επιστημονική τεκμηρίωση και απaráμιλλη γλαφυρότητα, παρουσίασε την ιδιαιτερότητα των τοπικών πολιτιστικών θησαυρών των Τζουμέρκων. Όλοι κρέμονταν από τα χείλη του. Όλοι επιφοφάγισαν το τέλος της «μυσταγωγίας» με ένα αυθόρμητο, ζωηρό και ατέλειωτο χειροκρότημα! Η ομιλία ήταν τέτοια, που άνοιξε την όρεξη πολλών επιστημόνων για προσωπική έρευνα και μελέτη των Τζουμέρκων και του πολιτισμού τους. Αυτό έδειχναν τα ευμενή σχόλια και οι διερευνητικές ερωτήσεις και απορίες των ακροατών κατά το μετά την εισήγηση διάλειμμα.

Και ενώ καμάρονα για όσα επαινετικά άκουγα για τα Τζουμέρκα και τον Τζουμερκιώτη ομιλητή, θυμήθηκα τα λόγια που είπε κάποτε ένας Πρόεδρος των Η.Π.Α. Τα επαναλαμβάνω σε ελεύθερη μετάφραση: *«Μη ρωτάς τι έκαναν οι άλλοι για την Πατρίδα σου - ρώτα πρώτα τι έκανες εσύ γι' αυτήν»*. Και ο Κώστας Μαργώνης έκανε και κάνει πολλά. Όλοι μπορούμε να κάνουμε κάτι. Ο καθένας μας, έστω από εδώ και πέρα, μπορεί να πρέπει να προβάλλει από το δικό του μετερίζι τους πραγματικούς θησαυρούς του τόπου μας, ώστε οι άλλοι, οι μη Τζουμερκιώτες, να μη διατάζουν να τον ανεβάζουν στην περίοπτη και τιμητική θέση που του αξίζει.

Ευτυχώς που εδώ και μερικά χρόνια φαίνεται πως και εμείς οι Τζουμερκιώτες αρχίσαμε, επιτέλους, να βγαίνουμε από το καβούκι μας και να υπερηφανευόμαστε συλλογικά για τον τόπο μας. Χάρη στις προσπάθειες της ΙΛΕΤ, της Ομοσπονδίας Τζουμερκιωτών, όλων των Φορέων της περιοχής, των τοπικών εντύπων και των πνευματικών προσωπικοτήτων, αλλάζει σιγά-σιγά η παλιά νοοτροπία της αδικαιολόγητης τοπικής ταπεινοφροσύνης μας. Το γεγονός αυτό μας κάνει να ελπίζουμε και να αισιοδοξούμε.

Ανάμεσα στους τυχερούς που εκστασιώστηκαν από την αγαθή παρουσία και παρουσίαση των Τζουμέρκων και του πολιτισμού τους εντός του πρώτου Ανάτατου Πνευματικού Ιδρύματος της Χώρας μας, ήταν και οι συντοπίτες μας κ.κ. **Λευτ. Τζόκας** (Πρόεδρος Ένωσης Ελλήνων Λογοτεχνών), **Βασ. Μαλισσάβας** (Φιλολόγος, Δημοσιογράφος, Συγγραφέας), **Κων/νος Αρ. Παπακίτσος** (Πρόεδρος Πολιτιστικού - Εξωραϊστικού Συλλόγου «Τα Αγναντά»). Μακάρι να ήταν περισσότεροι. Θα αποχωρούσαν έμπλεοι χαράς, αισιοδοξίας και υπερηφάνειας για τον τόπο μας.

Χρήστος Αρ. Παπακίτσος

ΣΤΟ ...«ΤΙΠΟΤΑ»;

Στα νιάτα μου, εδώ κι εκεί τη γη μας την πατούσα - ανάλαφρα, στο πι και φι, τα όρη *καβαλούσα!* Είχα ποδάρια ανθεκτικά στις μάνες γης την έλξη, που μας τραβεί στα *σπλάγχνα* της, να μας *ζαναχονέψει*...

*
Τώρα, βαρύς κι αδύναμος, *ραχούλες* δεν πηδάω...
Θέλω ψηλά να ανεβώ, *αλλά* *χαιμαί* κολλάω...
Πώς με τραβάει, φίλο μου, της γης η *κεντρομόλα!*...
Απ' όπου και να κρατηθώ, τα *ξεριζώνει* όλα...

*
Αγκυλωμένο, δύσκαμπο, με *σέρνει* στο σημείο, *απ' όπου* *παλιά* *ξεκίνησα*, *αδειο* από φορτίο.
Με *πείει* προς το «τίποτα»; *Χάνεται* κι η ψυχή μου;
Κανείς *κορτά* δεν *απαντά* σε τέτοια *ερώτηση* μου!...

*
Για ένα νά 'στε *σίγουροι*: Τ' όνομα, *πίσω* μένει.
Θα *κλείσει* τους *λογαριασμούς*, θα *ιδεί* τι *απομένει*.
Και *αν*, τα «*πλην*»... είναι *βαριά*, τα «*συν*», *λειψά* *ζυγίζουν*, οι όποιοι *κριτές* και *ζυγιστές*, θα *μας*... *σκατοψηχνίζον*.

Χρήστος Αρ. Παπακίτσος

«Τα καλοκαίρια μας μικρά...», αλλά γεμάτα μνήμες

Αγναντά, Αύγουστος 2008
Για διάφορους λόγους, είχα ν' αναβώ στο χωριό μου από το καλοκαίρι 2005. Όμως παρ' όλα αυτά, μόλις πάτησα στο πατρικό μου σπίτι (Δευτέρα βραδάκι 28 Ιουλίου), ένιωθα σαν να μην είχα λείψει ούτε *μία μέρα*. Αυτό θα πει *οικειότητα* - με την αρχαία σημασία της λέξης- παντοτινά η οικία μου, ψυχικά δικό μου δηλαδή, αθηνόμυθο, ζυμωμένο με τις υπαρχές μου το αίμα και τα κύτταρα.

Το πρόγραμμα των εκδηλώσεων και συναντήσεων: Πλούσιοι! Κυριακή πρωί, 3 Αυγούστου: Φιλολογικό Μνημόσυνο -καθρορανομένο και με μεγάλη συμμετοχή - για τον αθηνόμυθο Στέφανο Φίλο.

Κυριακή πρωί, 10 Αυγούστου: Συνάντηση συμμαθητών στο «ΠΑΝΟΡΑΜΑ».

Αλλά και διάφορα άλλα: Εσπερινός, πανηγύρι στο Εκκλησάκι μας, «Λαϊκή βραδιά» πέρα στο χωριό...

Ενώ όμως θα ασχοληθώ εδώ με τη «**Βραδιά**» που οργανώνει εδώ και λίγα χρόνια παραμονές «του Σωτήρος» ο Πολιτιστικός Σύλλογος Παθιαχοχωρίου Αγναντών:

Τα βραδάκια βράνε η *καμπάνα*:

- Πάμε! ο αδερφός μου ο Θεοδώρακας *τιν γυναίκα* του Ελένη. (Σκούπες, φαρσία, και δρόμο!)!

Ο Πάνος και ο Δημήτρης Ντούβαλης, και μαζί τους ο Αχιλλέας Σκουληκαρίτης, Γιάννης και Αγγελος Κορδαλής, Θανάσης και Βίκτωρας Μπαζούκας *είχαν* *δουλέψει* -ότα *παισία* του Πολιτιστικού Συλλόγου μας- *πέρα* *πολύ* για το εκκλησάκι μας (Μεταμόρφωσης του Σωτήρος): Άλλαξαν διάφορα, πρόσπαν, *καθάρισαν*.

Κυριακή βράδυ 3 Αυγούστου 2008, ώρα 7.00, όλοι στην πλατεία μας. Το εκκλησάκι έλαμπε! Και η συντροφιά που φρόντιζε τη «**Βραδιά**» παρούσα: Πάνος και Δημήτρης Ντούβαλης (και οι γυναίκες τους Μάκη και Μαρία), Ελευθερία και Αχιλλέας Σκουληκαρίτης... Άγγελος Κορδαλής, Έλλη και Γιάννης Κορδαλής, Θανάσης Μπαζούκας, Μαρίνα και Βίκτωρας Μπαζούκας... και φυσικά και οι υπόλοιποι: Όλγα και Γιάννης Ντούβαλης, Ρίνα Κορδαλή, Βαγγελή Ζοΰτα, Γεωργίτσα Ζοΰτα - Γκούβα, Ντίνα Μπαζούκα, Αντιγόνη και Μήτσος Σκουληκαρίτης, Μαρίνα Ζοΰτα και Β. Κασαβός, Ελευθερία και Θεόδ. Κατσαρός, Θανάσης Τσιάκος, Χριστόφορος Κοιτογιώργος, Βασίλειη Μπαζούκα - Καρνούσκου και Γιάννης Καρνούσκος, Ελένη και Θεόδωρος Ζοΰτας, Αγαθή Ζοΰτα - Χρύση.

Και *καθεσμένοι*: Η κυρία Ζούλα Αμπαζούδη, Βούβα και Κων. Καρμάνης, Κων. Σταύρου, Γεώργιος Γιαννικόστας.

Χαιρετήθηκαν με αγάπη - μεγαλώνσαμε μαζί, και εκτός απ' αυτό είμαστε όλοι *συγγενείς* μεταξύ μας.

Γέλια, κουβέντες, δυνατές φωνές!
- Πώς είσαι...*καθωσόρισε*...Μια χαρά σε βρήνω!... (κ.τ.λ.)
- Να *ετοιμάσουμε* και τα *τραπέζια!* *είπαν* *κάποια* *στιγμή*.
- Πάμε *τώρα* *πέρα* *στο* *χωριό* *να* *φερόμε* *τα* *κρέατα!*

Αρόδιασαν οι κυρίες, πίττες, σαλάτες κ.λπ., ενώ όμως -*τι* *καράϊ*-*δεν* *έκανα* *τίποτε!* Μόνο έφωνα γύρω - γύρω και μίληγα με όσους. Το εκκλησάκι όλη -οι *πότε* *ανοιχτές*, τα *δίπλα* *αναμμένα* *εκκλησάκια* *ζύστηκαν* *οι* *τοίχοι* *μέσα* - *έξω*, *άλλησαν* *πότες* *και* *παράθυρα!* *Έξαινοουργιωμένο* *καθαρό* *έλαμπε!* (Ας είναι καλά τα παιδιά που εργάστηκαν γι' αυτό). Έπειτα *σ τραβήκαμε* *στο* *φαγονόπι*, και οι *κουβέντες* *έδιναν* *και*

έπαιρναν. (Και μέσα του ο καθεσμός μας σκέφτεται φυσικά και εκείνους, που ποτέ πια δεν θα ξαναγυρίσουν στο συνοικισμό μας και στα σπίτια τους...)

Τα «*παιδιά*» έβαθαν και μουσική στο τέρμα!

Γύρω λόφοι, ποτάμια, ανήφοροι, κατήφοροι, συνοικισμοί έρημοι...τα πανέμορφα δάση με τα έλατα -που μας έδωσαν στην κόψη του, βουνό των Τζουμέρκων.

Κάποια στιγμή ελέχθη *ανάμεσα* *σε* *άλλα* *και* *τούτο* *το* *ανεκδότο*:

- Μανωλιό! (Σε χωριό της Κρήτης *ντουφεκιάς* *απανοχτές*, *οχλοβοή*, *κακό!*). Μανωλιό! Εϊντά 'ναι αυτές οι *μπαλιές!* *η* *γριά* *μάννα* *ρωτάει* *το* *γιο*...

- Μάννα, ήρθε ο *Μητσστάκης!* Όμως *αμέσως* *μετά*, *πάλη* *ντουφεκιά*, *φωνές*, *κακό!*

- Μανωλιό, εϊντά 'ναι *πάλη* *οή* *αυτά!* *με* *δυνατά* *φωνή* *η* *Κρητική*, *και* *απορώντας* *φυσικά*.

- Μάννα, *δεν* *σου* *είπα*; *δυνατά* *κι* *ο* *γιός*. *Ήρθε* *ο* *Μητσστάκης!* *Και* *η* *μάννα* *αγριεμένη*:
- *Κι* *ακόμα* *δεν* *πέτυχανε!*

.....

Κοιτάζω και το μικρό Δημοτικό Σχολείο μας δίπλα: Χορταρισμένο, έρημο. Η σκέψη μου *μυρίζει* *στα* *περασμένα*... (Οι συγχωριανοί μου γράφουν *τώρα* *και* *θρηνούν* *για* *τα* *Σχορεία*, *ιδίως* *για* *το* *εξατάξιο* *Γυμνάσιο*: Έσβησε ο φάρος των Τζουμέρκων!... Όμως -*ήρω* *ο* *φάρος* *κρείσσεται*, *όταν* *υπάρχουν* *ναυτιλλόμενοι*. *Καράβια* *όπλασά* *και* *ναυτικά* *πο* *βωλοδοδέρουν* *στα* *κύματα!*)

Το Δημοτικό Σχολείο μου...

Οκτώβριος 1943, κι εγώ πρώτη τάξη *σέρνω* *μαζί* *μου* *μια* *υφαντή* *σάκα* *με* *το* *Αναγνωστικό*, *που* *αυτό* *μου* *πρωτοφάνερωνε*, *ότι* *πίσω* *απ'* *τα* *βουνά* *υπάρχει* *κάποιος* *άλλος* *κόσμος*, *πέρα* *απ'* *τη* *βασανισμένη* *ζωή* *με* *τα* *χωρφια*, *τα* *γίδια*, *το* *καθαμπακό* *ψωμί*, *τις* *λάμπες* *πετρελαίου*, *τον* *ποδορόδρομο*, *την* *Ψηλοθυσία*, *το* *φόρτωμα*. *...Ξέρνω* *λοιπόν* *μαζί* *μου* *τη* *σάκα*. *Από* *λόφο* *σε* *λόφο* *ούρλιαζαν*: *Γερμανοί* *στο* *Συρρά-*

κο, *πίσω* *σκοτώνουν!* *Οι* *Αγναντίτες* *κάνανε* *τα* *υψώματα* *με* *το* *δάση*. *Φλόγες* *βγαίνουν* *από* *την* *καμινάδα* *του* *Σχολείου* *μου*. *...Κλάματα* *εγώ*...

«*Εδώ* *χονάμασε*, *παιδί* *μου*...*Το* *Σχολείο* *κλείς*;» *ο* *πατέρας* *μου*.

Οι Γερμανοί στα Αγναντά, *την* *παράλλη* *μυνη* *συγκλονισμένοι*: *«Τα* *μάθατε*;...» *Τρεις* *χωριανοί* *μας* *αψηφώντας* *τον* *κίνδυνο*, *είχαν* *κατεβεί* *στον* *νερόμυθο* *για* *να* *αδύσουν* *καθαμπακό*. *Συλλήσασθον*. *Ναι*. *Το* *χωριό* *κλείεται*. *Οι* *Γερμανοί* *φεύγουν* *πάλη*. *Ένας* *απ'* *τους* *αιχμαλώτους* *πηδάει* *αριστερά* *μέσα* *στο* *πυκνό* *δάσος* *εκεί* *δα* *πιο* *πέρα* *απ'* *το* *εκκλησάκι* *μας*. *Τρέχουν* *πίσω* *τους*, *ρίχνουν* *σφαίρες*, *όμως* *οι* *κουμαριές* *πυκνές*,

γλυτώνει...
Οι *άλλη* *τρεις* *είναι* *τώρα* *μαζί* *με* *τη* *Γερμανική* *φάλαγγ* *μόλις* *περνώντας* *το* *μικρό* *ρέμα*. *...Δεν* *ξέρω* *πώς* *τους* *πυροβόλησαν* *και* *τους* *ακότωσαν* *αμέσως*.
Θυμμά *τα* *άγια* *των* *μεγάλων*:
- *Είναι* *προύματα* *στο* *μικρό* *ίσιωμα* *αριστερά* *το* *δρόμο* *προς* *το* *Παθιαχώρι*, *κάτω* *απ'* *τα* *πλατάμια*. *Και* *το* *αίμα* *τους* *έχει* *απλωθεί* *και* *ξεραθεί* *πάνω* *στα* *κίτρινα* *πλατανόφυλλα*...

.....
Κυριακή βράδυ, 3 Αυγούστου 2008.

Ξαναμαζεύω την ξστρατισμένη σκέψη μου, *κοιτάζω* *γύρω* *μου*: *Η* *χαρούμενη* *συντροφιά* *τρώει* *πίνουν*, *φωναίζουν*...*Και* *έστισαν* *κιόλας* *χορό*:
Καθόλου *είναι* *τα* *βουνά* *ποτέ* *τους* *δεν* *γεράνανε*. *Το* *καλοκαίρι* *πράσινα* *και* *το* *χειμώνα* *κίτρινα*.
...*Κι* *εσύ*, *Διαμάντι*, *γύκτωρες* *που* *нас* *αυτήν* *την* *ώρα*...
Πάω *γι'* *αθάνατο* *νερό*, *γι'* *αθάνατο* *βοτάνι*
να *δώσω* *στο* *παιδάκι* *μου* *να* *πεί* *να* *μην* *πεθάνει*...

* *Θερμά* *συγχρητίρια* *στα* *παιδιά*, *που* *έχουν* *αυτά* *τα* *χρόνια* *υποβλήσει* *σε* *τόσους* *κόπους*. *Τους* *πρέπει* *κάθε* *έπαινος*. *Στέλνω* *ένα* *χαριεπιμύο* *σε* *όλους*. *Και* *καλή* *ανάμνηση* *του* *χρόνου* *στη* *«Βραδιά»* *που* *οργανώνει* *ο* *Πολιτιστικός* *Σύλλογος* *Παθιαχοχωρίου* *Αγναντών*.

.....

.....

.....

ΑΡΤΑ

Χθες, Σήμερα, Αύριο

Με αυτόν τον τίτλο και έτσι χρονικά διαρθρωμένη παρουσιάστηκε η **Αρτα** το Σαββατόβραδο της 14^{ης} Μαρτίου 2009 στο Μεγάρο Μουσικής Αθηνών. Η *Τοπική Αυτοδιοίκηση* Άρτας την περιποιήθηκε με ιδιαίτερη επιμέλεια και την παρουσίασε στολισμένη με την Ιστορία και την Παράδοσή της, με τη λάμψη της δόξας της και με τις απαράμιλλες ομορφιές των κάμπων και των βουνών, της θάλασσας και των ποταμών της. Την έλουσε με το αγαλό ελληνικό της φως και την τραγούδησε με ήχους ουράνιους, αγγελικούς!

Για τέσσερις, σχεδόν, ώρες οι χώροι του Μεγάλου Μουσικής, τραντάζονταν απ' τους δυνατούς παλμούς των καρδιών και από τα ζυγρά φτερουγίσματα των ψυχών χιλιάδων Αρτινών. Όλη η Άρτα, όλος ο Νομός, όλος ο κόσμος της ήταν εκεί με όλη την ηγεσία της. Παρόντες ο Μητροπολίτης Άρτας κ. Ιγνατίος και ο συντοπίτης μας Μητροπολίτης Περιστερίου κ. κ. *Χρυσόστομος*, οι Αρτινοί Βουλευτές κ.κ. *Γ. Παπαγεωργίου* (Υφυπουργός

γός Υγείας), *Κ. Παπασιώζης* και *Δ. Τσιρώνης*, αρκετοί Υπουργοί, Βουλευτές - Εκπρόσωποι Κομμάτων, Δήμαρχοι του Νομού μας (μεταξύ των οποίων ο Δήμαρχος Άρτας κ. Π. Οικονομίδης και Αγνάντων κ. Χρ. Χασιάκος), πολλοί άνθρωποι του πνεύματος και της δημιουργίας και της βελτίωσης ο ακούρατος Νομάρχης Άρτας κ. *Γ. Παπαβασιλείου*, ο εμπνευστής και διοργανωτής της πρωτοφανούς σε σύλληψη και εκτέλεση εκδήλωσης που, μαζί με τους άξιους συνεργάτες του, έκανε περιήφανους όλους τους Αρτινούς!

Η λέξη *ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ!* αυτή τη φορά, *μολονότι* *κυριολεκτεί*, *δε* *χωράει* *τη* *χαρά* *όλων* *μας!* Ήμασταν *χιλιάδες* *που* *χαρήκαμε* *και*, *όλοι* *μαζί*, *καμαρώσαμε* *για* *τον* *τόπο* *μας* *και* *τους* *ανθρώπους* *του* *τόπου!*

Σημειώνω ιδιαίτερα την παρουσία στην εκδήλωση εκατοντάδων Τζουμερκιωτών και πάρα πολλών δεκάδων Αγναντινών. Φαίνεται ότι κάτι άρχισε να κινείται στον τόπο μας!

Χρ. Αρ. Παπακίτσος

ΑΠΟ ΤΟ ΑΠΟΚΡΙΑΤΙΚΟ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΜΑΣ ΣΕΝΤΟΥΚΙ

Συνέχεια από τη σελίδα 1

Ένα γεγονός ή περιστατικό της ζωής του χωριού με κάποιο συμβολισμό βαθιά εθιμικό. Το μυαλό τους δούλευε καιρό και η φαντασία τους ανοιγόταν για μια εντυπωσιακή και πετυχημένη πρωτοτυπία.

Ήταν Αποκρία πριν από το 1940 (1937-38) στο χωριό. Μεγάλη πομπή μασκαραδών εμφανίστηκε το απομεσήμερο στον μουλαρόδρομο από το «Σάλτ», στις λευκές του Ν. Σιαπάτη με χωράτα, φωνές, κλάματα, πηδημάτα και τραγούδια ανάκατα με θρήνους και ψαλμωδίες. Προπορευόταν της πομπής ένα μακρό σκεπασμένο κασόνι, δεμένο πάνω σε ξύλινη σκάλα (όπως παλιά η «κάσα» νεκρού στην κηδεία), που είχαν στις πλάτες τους τέσσερις μασκαραδές.

Ο κόσμος περιέριξε έτρεχε να την συναντήσει, να χαρεί, να γελήσει, να ξεσκάσει και να μοντέψει το απόκρυφο του κασονιού. Στην πλατεία της Παναγίας άφησαν κάτω τη σκάλα και, μετά από σύντομη τραγουδο-ψαλμωδία, πάνω στο παιδικό φαγνιδοτραγούδο «που το πάμε τούτο, στου παπά τ' αμπέλι, τι θα φάμε βράδι...», τράβηξαν το σκεπάσμα και πετιέται αναστημένος ο σαβανοτυλιγμένος νεκρός, γανωμένος με τριμμένο κάρβουνο και τρέχει ανάμεσα στον κόσμο με χαρές, γέλια, πηδημάτα.

Ακολουθήσαν ιαχές από ξεφωνητά, γέλια και επαίνους και ειδικές σκηνές κεφάλου χορού με πρώτους τον αναστημένο και την οργανωτική ομάδα. Τον νεκρό παρίστανε ο Νίκος Σιαπάτης, πάνω από τις λευκές, που αναφέρθηκαν. Τόλεγε η καρδούλα του, αφού νίκησε τις φοβερές προλήψεις και δεισιδαιμονίες της εποχής για το θάνατο και μπήκε στο φέρετρο.

Στις αρχές της δεκαετίας του 1950 παρουσιάστηκαν δύο αξιόλογες επίσης αποκριάτι-

κες παραστάσεις από ομάδες χωριανών με οργανωτή και πρωταγωνιστή τον αείμνηστο Σωτήρη Τσιμπέρη. Τον αγαπητό, ευχάριστο, αξιοπρεπέστατο σε όλα του, τον υπέροχο με το ακέραιο ήθος εκείνον συχωριανό μας, που ήθελε να σκορπίζει με τα χαρίσματά του απλόχερα καλό λόγο, αγάπη, χαρά, γέλιο. Στην πρώτη παράσταση η μασκαρακουστωδιά από Στρανά έφτασε στην πλατεία της Παναγίας με γυναίκα ετοιμόγεννη καβάλα σε μουλάρι. Την έπιασαν οι πόνοι της γέννας κι ο μπαρμπα-Σωτήρης ως μαμή έχωσε τα χέρια του να τραβήξει το παιδί. Ξαφνικά πετιέται απ' τη γυναίκα μια βερβερίτσα (=σκίουρος) ζωντανή που έφυγε πηδώντας εδω κι εκεί ανάμεσα στα πόδια του γύρω κόσμου και χάθηκε. Κι ο μπαρμπα-Σωτήρης γελώντας φώναξε «ήταν ανεμογκάστρι όχι γκαστρία». Ξεχύθηκε σ' όλο το χωριό ένα δυνατό αχολόγημα από τρανταχτά γέλια, ξεφωνητά και χειροκροτήματα.

Την ετοιμόγεννη παρίστανε ο αείμνηστος Κώστας Γεωργιάκης - Φρίγγας, ο συμπαθέστατος σ' όλους χωριανός μας, ο πάντα πρὸς χαρὸς, χαρωπὸς και γλυκομίλητος, ο ξεχωριστός με το χάρισμα του χωρατατζή.

Άλλη χρονιά ο μπαρμπα-Σωτήρης έφτασε στην πλατεία με την οργανωμένη συντροφιά μασκαραμένων του και παρουσίασε στους χωριανούς έναν νεοφερμένο μεγάλο επιστήμονα γεωπόνου, τον καλύτερο του κόσμου, με αφάνταστες ικανότητες και πρωτόγνωρες, πρωτακουστές επιτυχίες - θαύματα στο μπόλιασμα όλων των δέντρων, καρποφόρων και μη, άγριων με ήμερα κι αντίθετα. Μπολιάζει, διαλαλούσε ο μπαρμπα-Σωτήρης, τα πλατάνια καρδιές, τις γκορτσιές (=αγριοαχλαδιές) μηλιές, τα κέδρα συκιές, πάρτε τον να σας τα κάνει όλα καρποφόρα και η γλώσσα του ροδάνι -ανεμοδούρι- με μια ευχάριστη και χωρατατζδική πολυλογία δεν

σταματούσε. Γεωπόνος ήταν ο μακαρίτης Κώστας Καρύδης από τη Σκέζα, ο μελίχιος, σεμνός, ολιγόλογος και καλόκαρδος άνθρωπος, που ασχολούνταν ήρεμος πάντα με τη δουλειά στον νερόμυλό του, στη Σκέζα. Είχε περασμένα στο ζωνάρι του γεωπονικά εργαλεία, κλαδοφάλιδο, πριόνι, μαχαίρι, λεπίδες κ.ά.

Τα θέματα των παραστάσεων αυτών, ριζωμένα στο συνειδησιακό και θρησκευτικό υπόστρωμα του ελληνικού λαού, έρχονται από τα βόθρη της αρχαιοελληνικής παράδοσης, από τις μυστηριακές λατρευτικές τελετές προς τη Δήμητρα και την Περσεφόνη, τις «Θεομορφές» θεές, στην Ελευσίνα, που λατρεύονταν ως θεές της γεωργίας, των δημητριακών και ως σύμβολα της ευφορίας και γονιμότητας της γης, της ευγονίας των ανθρώπων και της καρποφορίας των δέντρων. Έρχονται ακόμη από τις μαγικοθρησκευτικές και τις δεισιδαιμονικές τελετές του Διόνυσου ή Βάκχου, του Θεού της βλάστησης, της αναγέννησης της γης, του αμπελιού και της ασιόδοξης άνοιξης. Έτσι η ετοιμόγεννη γυναίκα με το «ανεμογκάστρι» έρχεται από μυστηριακή γιορτή προς την Άρτεμη, που τελούσαν αποκλειστικά οι γυναίκες σε αγροτικό χώρο, το «θεομοφόριο». Εκεί, μια ημέρα καθόνταν ομαδικά στο χώμα σε εδραία θέση με αυστηρή νηστεία, για να μεταβιβαστεί η γονιμότητα της γης σ' αυτές και αντίθετα. Επίσης το θέμα της παράστασης του γεωπόνου σ' αυτές τις τελετές της ευγονίας και πολυκαρπίας έχει τις ρίζες του.

Το θέμα του αναστημένου νεκρού έρχεται από τον λατρευτικό κύκλο του Διόνυσου και ειδικά από το μύθο του θανάτου και της επανεμφάνισής του στους ανθρώπους από τη θάλασσα. Στη μεγάλη γιορτή του στην αρχαία Αθήνα, τα «Ανθεστήρια», σε μεγαλοπρεπή κι επίσημη ιερή πομπή παρουσιαζόταν προπορευόμενος ο Διόνυσος ως επιβάτης πλοίου, πάνω σε άμαξα. Ήταν η συμβολική αναπαράσταση της επανεμφάνισής του Διόνυσου.

Το έθιμο αυτό διατηρήθηκε. Οι Ρωμαίοι κατακτητές το σεβάστηκαν, το διατήρησαν και το διέδωσαν σ' όλο τον κόσμο με τις λέξεις της άμαξας του Διόνυσου και του πλοίου του στη λατινική τους γλώσσα, δηλ. *carum*=κάρρα, άμαξα και *navalis*=επιβάτης πλοίου, ναυτικός, *carnavalis*=καρνάβαλος. Και ο ταλαπορρημένος πια Διόνυσος μας επέστρεψε στα χόματα του ως αλλογενής με το ψευδώνυμο «καρνάβαλος».

Με αυτά τα δρώμενα λοιπόν έκλεινε εκείνα τα χρόνια η αυλαία της Αποκριάς στο χωριό μας. Ξεχνούσαν έτσι οι χωριανοί μας τη σκληρή βιοπάλη της καθημερινής ζωής τους, παίρνοντας μέρος στην περαστική χαρά της Αποκριάς και με το αντίδωρο της κοινής χαράς του χωριού ημερομνηστικά χορτασμένοι απ' τα αυθόρμητα και πηγαία ξεφαντώματα της Αποκριάς.

Τα πουλιά που πεθαίνουν

Τον τόπο γύρω μου κοιτάω
Και για τα πουλιά που πεθαίνουν πονάω
Μεγάλα, μικρά πουλιά πεθαμένα
Σαν τριαντάφυλλα στη γη κομμένα
Κι εγώ δε μπορώ να βοηθήσω κανένα.

Στη φύση που λατρεύω και ζω,
να δω το κακό αυτό δε μπορώ,
τα σπουργίτια γύρω μου πετάνε
και με ρωτάνε:

«Του κόσμου όλα τα κακά
θα τα πληρώσουν αθάνα πουλιά;»
και επειδή δεν το ξέρω ούτε κι εγώ
δεν έχω τι να το πο.

Εγώ θέλω να δω ξανά γερό
τον αέτο να πετά στον ουρανό
τον Μάιο τον κούκο στα βουνά
και τ' αηδονία στη ρεματιά.

Να δω στην Πέτρινη Πλαγιά
την πέρδικα να περπάτα καμαρωτά
την πέρδικα τη χλιοτραγουδισμένη
να 'να σα νυφούλα στολισμένη.

Να ακούω τον κότσυφα
στην πέρα ραζούλα
να κελαιδάει το πρσί
με τη δροσούλα.

Τον γκιώνη να κλαίει
με παράπονο τη νυχτιά.
και το χρυσό φεγγάρι
νάχει συντροφιά.

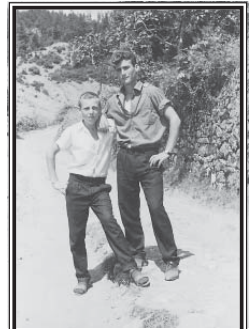
Του λόγγου όλα τα μικρά πουλιά
χαρούμενα να είναι στα κλαδιά,
μέσα μου παρακαλώ το Θεό
να πάρει από τον κόσμο το θανατικό
που φέρνει στα πουλιά τον πόνο
και στον άνθρωπο τον τρόπο.

Να ξεμερλώσουν καθαρίσι ουρανοί
να 'ρθει ξανά το διαβατάριο πουλί
να κελαιδήσει.

Να ξεραθούν οι ρίζες του κακού
βλαστάρη του ποτέ να
μην ξανά ανθίσει.

Φεβράριος 2006

Ειρήνη Δήμου - Μήτση

Ο Δημ. Ευαγ. Θανάσης με τον Κων/νο Γ. Καπέλη στον Αγ. Σωτήρα γύρω στο 1964-1965

Τα Τζουμέρκα στο ξάγναντο!...

Συνέχεια από τη σελίδα 4

Ανεξάρτητα από όλα αυτά, που είναι συγγνωστά, σφειδουμένα να ευχαριστήσουμε θερμά την Εφημερίδα «ΤΑ ΝΕΑ», τον Διευθυντή της ειδικής έκδοσης «ΑΝΑΚΑΛΥΨΤΕ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ» κ. Κώστα Μανιμανάκη και όλους τους εκλεκτούς συνεργάτες που δημοσιογράφοι, για το ενδιαφέρον και την αγάπη που έδειξαν στην για πολλά χρόνια ξεχασμένη περιοχή μας.

Όσο για μας τους Τζουμερκιώτες που ξέραμε από παλιά την αξία και τις ομορφιές του τόπου μας, τώρα που τις έμαθαν και πολλοί άλλοι, ας έχουμε το νου μας, γιατί πάνω από τις ράχες και τις ραχούλες «ζυγαριάζονται» πολλά αρπακτικά!... Ποιος ξέρει... Μπορεί να πρόκειται για το μυθικό κλέφτη Κέρβερο και τους συντρόφους του, που μπήκαν στη σπηλιά του Δία για να κλέψουν μέλι και εκείνους τους μεταμόρφωσε σε όρνια.

Και τελειώνω με λίγη αυτοκριτική. Ίσως να μη δείχνω πολύ ευγενικός και ευγνώμων δημοσιοποιώντας τις παραπάνω μεμψιμοιρίες μου. Η πολύ καλή δημοσιογραφική Ομάδα που επιμελήθηκε του αφιερώματος, εν αγνοία της, μου επιφύλαξε ιδιαίτερη τιμή! Γιωθέτησε την πιθανότητα ή την εκδοχή που διατύπωσα στα «Τζουμερκιώτικα Χρονικά» (τεύχος 5/2004), στην Εφημερίδα «Τα Τζουμέρκα» (φύλλο 53/2004), στο βιβλίο μου «Από την Τζουμερκιώτικη Λαλιά στη Λαϊκή μας Παράδοση» (Έκδοση Δήμου Αγνάντων 2006) και αλλού, για την ετυμολογία του όρου «ΤΖΟΥΜΕΡΚΑ» από τις λέξεις τζούμα+έρκος (=πέτρινη κορυφή+τείχος, φρούριο κτλ.), έστω και αν δεν ανέφερε την πηγή. Πάντως, μέχρι να διατυπωθεί άλλη εκδοχή, πιο Τζουμερκιώτικη, πιο Ηπειρωτική, πιο Ελληνική, η διατυπώθεισα καλά κρατεί. Ο σπόρος που σπάρθηκε, ποτίστηκε καλά από τους ανωτέρω δημοσιογράφους και μάλλον θα πιάσει. Τους ευχαριστώ.

Χρήστος Αρ. Παπακίτσος

Κέντρο
«ΠΑΝΟΡΑΜΑ»
Κων/νου Κωστούλα
Άγναντα
Τηλ.: 26850 - 31000

ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΝΤΑΙ
Γκαρσονιέρες και δυάρια πλήρως εξοπλισμένα
στο Λευκαντί Χαλκίδας

Από το χωριανός μας
ΕΥΑΓΓΕΛΟ Κ. ΠΑΠΑΚΙΤΣΟ
Τηλ. 22210-53444 & 52341
ΣΕ ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΣΥΜΠΑΤΡΙΩΤΕΣ ΕΚΠΤΩΣΗ 20%

Φωτο-αναμνήσεις

Από αριστερά διακρίνονται οι: Κων/νος Τσούλης ή Ούνας, Δημ. Ζιάραγκας, Φωτεινή Μασιαλή-Ζιάραγκα, η κόρη της Μαίρη, Κων/νος Χάρος, Σοφία συζ. Κων/νου Χάρου και ο Χαρίλαος Ζιάραγκας (26 Ιουλίου 1961). Φωτό Κ. Χάρος

Από αριστερά διακρίνονται οι: Αντιγόνη Κ. Κοντογιώργου - Κώστα, Παν. Κώστας με το γιο του, Ιωάν. Χάρος, Κων/νος Κώστας, Σοφία συζ. Κων/νου Χάρου και ο Κ. Χάρος. (26 Ιουλίου 1961). Φωτό Κ. Χάρος

25η Μαρτίου 1967. Φοιτηταλλάδες μπροστά στο Γυμνάσιο Αγνάντων. Διακρίνονται από αριστερά οι: Κων. Γ. Καπέλης, Γεωρ. Κων. Κώστας, Γ. Μεράτζας (από Τσάπελα), Χρ. Γρηγ. Στάμος, Κων. Α. Θανάσης, Λαμ. Χρ. Καπέλης.

Φοιτηταλλάδες μπροστά στο Γυμνάσιο Αγνάντων (1966). Διακρίνονται από αριστερά οι: Χαρ. Α. Καπέλης (1ος), Γεωρ. Α. Καπέλης (5ος), Κων. Γ. Καπέλης (8ος), Λαμπρινή Βασ. Μπάζου (2η σειρά 3η από αριστερά) και άλλοι μαθητές και καθηγήτριες από διπλανά χωριά

Η πρώτη απομάκρυνση

Ήταν ένα Κυριακάτικο, μελαγχολικό απομνημόσυνο του Φθινοπώρου, όταν άκουσα τη φωνή της μάνας μου να μου λέει «ιτιμάς' πιδάκι μ' ζύγωσει η ώρα να φύγεις. Όπ' νάσαι φταν' του караβάν' μι τ' άλλα μαθητούδια». Τ' αυτιά μου βούιζαν, τα μάτια μου δάκρυσαν και το κεφάλι μου στριφογύρισε σαν σβούρα. Ήταν η πρώτη απομάκρυνση απ' την οικογένειά μου και απ' την αγαλιά της μάνας που κι αυτό ήταν μια οδυνηρή δοκιμασία για ένα δωδεκάχρονο παιδί μιας δεκαμελούς οικογένειας.

Ήθελα πολύ να πάω στο Γυμνάσιο, να μάθω γράμματα, πολλά γράμματα. Ονειρευόμουν από μικρή να γίνω μια δασκάλα, που ν' αγαπάει πολύ τα παιδιά, να τα φροντίζει με να μην τα δέρνει, το γεγονός όμως ότι θα έμενα μακριά απ' το σπίτι μου κι απ' τους δικούς μου ανθρώπους με ολόκληρη βδομάδα, αναστάεινε τη μικρή μου ύπαρξη και σκίαζε τα όνειρά μου.

Τα παρηγορητικά λόγια της μεγαλύτερης μου αδελφής ηκούν ακόμη στ' αυτιά μου. «Μη στενοχωριέσαι αδελφούλα, Δευτέρα και Τρίτη θα σκέφτσαι πως πέρασες μαζί μας το Σαββατοκύριακο, με όταν έρθει η Τετάρτη πάει η βδομάδα! Κόπηκε στη μέση, την έφαγες! Πέμπτη και Παρασκευή θα περάσουν γρήγορα με την προσμονή της επιστροφής και να το πολυπόθητο Σάββατο που θα γυρίσεις πάλι κοντά μας». Τότε βλέπετε είχαμε έξι μέρες σχολείο και όχι πέντε όπως σήμερα.

Η καινούργια μου μπλε μαθητική ποδιά κρεμασμένη σ' ένα καρφί μαζί με το στρουγγυλό, άσπρο από νάυλον γιακαδάκι μούγγεφε με το μάτι και με προσκαλούσε λέγοντάς μου «έλα μη διατάξεις, φόρεσέ με, είμαι το καινούριο σου απόκτημα, βάλε και τις μπλέ πάνινες παντόφλες σου, ετοιμάσου μην αρχεις, από αύριο αρχίζει μια καινούρια ζωή, θα είσαι ένα πρωτάκι του Γυμνασίου». Το Γυμνάσιο Αγνάντων προβάλλει ξεφανικά μπροστά μου με τις δυο τσιμεντένιες κολώνες στην είσοδο και την πλατφόρμα αυλή του χωρισμένη στα δυο από τον κεντρικό δρόμο του χωριού.

Εκεί μέσα στο δίπατο αυτό επιβλητικό κτίριο θα περάσω έξι ολόκληρα χρόνια, ρουφώντας τις πολυτίμες γνώσεις σαν εργατική μελισσούλα. Ανόρεχτα και σχεδόν μηχανικά φόρεσα την ποδιά μου, τα πόδια μου όμως δεν ξεκολλούσαν για να βγω απ' το δωμάτιο

Απ' το στενό σοκάκι της γειτονιάς ακούστηκε το κάλεσμα του μαθητικού караβανιού των άλλων χωριών «άλλος για την Άγναντα...!». Το μαθητικό караβανί ξεκινούσε από την Καρυδιά (παλιά Σκούπα) περνούσε από τη Δαφνωτή (Ισοβίστα), Πλατανούσα (Ραφίστα), Μονολίθι (Βροδώ) και ολοκληρώνονταν με τους μαθητές απ' τη Γέφυρα της Πλάκας. Έξω στο ασπρισμένο πεζούλι της αυλής με περίμενε ένας ασπρόμαυρος χωριάτικος ντροβάς με τα εφόδια της εβδομάδας. Λίγο κριαράκι, ένα χαρτί μακαρονοποίηση! Και ένα εμαγιέ κατασρόλακι με λίγη πρέντζα.

(Για όσους δεν την ξέρουν εί-

να προϊόν που βγαίνει απ' το ξυνόγαλο). Κρέμασα τον ντροβά στις δυο μου πλάτες, πήρα στα χέρια μου το κατασρόλακι και αφού χαιρέτησα τους δικούς μου ξεκίνησα. Τα συναισθήματά μου ήταν ποικίλα, δεν μπορούσα να τα ξεδιαλύνω, έ- να όμως απ' αυτά ξεείλιζε η λύπη του αποχωρισμού. Με συνόδευαν οι ευχές για καλή πρόοδο και καλό δρόμο και οι συμβουλές της μάνας. «Να προυσέχ'ς πιδι μ', νάχ'ς τα μυαλά σ' τετρακόσια, να διαβάξεις, ν' ανοίξεις τα τζιφλικά σ' (μάτια), να ξεστραβωθείς να μάθ'ς γράμματα να γίν'ς καλός άνθρωπος, χρήσιμος, να φύγ'ς απ' θ'κή μας τ' φτώχεια και τα ντυράγια». Με ξέβαλε απ' το σπίτι και καθώς απομακρυνόμουν με παρακολουθούσε με τα θολά της μάτια ατενίζοντας το κενό.

«Δε φτάνει άλλο να ιδεί παιδεύεται το μάτι κρατούσε ένα ραβδί το στρώμα του στην πλάτη» (Κολιός του Γ. Κοτζιούλα).

Δεν είχα απομακρυνθεί πολύ απ' το σπίτι μου, όταν άκουσα τη φωνή του πατέρα μου να με καλεί να γυρίσω πίσω. Σαστισμένη γύρισα και αναρωτιόμουν τι να με ήθελε άραγε; Μήπως για να δει τα δάκρυα που έτρεχαν κορόμηλο στα μάγουλά μου; Α! Ναι ξέχασα να μου δώσει εκείνο το χαρτζιλίκι που μου είχε τάξει.

Έβγαλε απ' τη μοστριμμένη τσέπη του τρεις δραχμές και μου τις απίθωσε σιωπηλά στην παλάμη μου. Τρεις δραχμές!!! Για μένα την εποχή εκείνη ήταν μεγάλη υπόθεση. Αυτή την περιουσία έπρεπε να τη διαχειριστώ σωστά, για να μπορέσω να αγοράσω λίγες ελιές και χαλβά απ' το Βαγγελ' Αηδών' ή καμιά ρέγκα απ' το Μήτσο Ζάραγκα και μαζί με τα υπόλοιπα Καλούδια του ντροβά να βγάλω την εβδομάδα. Τα παραδείγματα και η διαπαιδαγώγηση που είχα απ' το σπίτι μου δεν πήγαν στράφι. Όπως αποδείχτηκε εκ των υστέρων έγιναν σωστός κορμανταδόρος, ως το Σάββατο που θα επέστρεφα το μενού ήταν κανονισμένο, ας ήταν και φτωχό.

Το παιδομάνι ξεκίνησε και όταν φτάσαμε στο ιστορικό μονότοξο γεφύρι της πλάκας κάναμε την πρώτη μας στάση για να περιμένουμε να έρθουν και οι Πλακιώτες μαθητές. Όσοπου να μαζευτούμε όλοι, τ' αγόρια της παρέας -και μόνο τ' αγόρια- έκαναν τα απαραίτητα ακροβατικά στο πανύψηλο γεφύρι. Δέος μέπιανε όταν κοιτούσα από ψηλά τον Άραχο που κυλούσε τα νερά του μουρμουρίζοντας. Το σπηθίο τραμπαλιζόνταν πέρα - δώθε και οι όχθες του ποταμού με τα πανύψηλα πλατάνια και το ιστορικό τελωνείο στα μάτια μου έπαιρναν μυθικούς διαστάσεις. Μισό χιλιόμετρο πιο κει είναι ο Ραφτανίτης, ένας παραποτάμος του Αρχάχθου, που το καλοκαίρι έχει λίγο νερό αλλά το χειμώνα φουσκώνει και λυσομανάει και είναι πολύ επικίνδυνος. Όλο το χειμώνα διαβαίναμε μέσα απ' το ορμητικό του ρεύμα με τα πόδια κι έπρεπε να είμαστε όλοι μαζί ενώμενοι σε μια γροθιά, για ν'

αντισταθούμε στο μανιασμένο πέρασμά του.

Μετά το πέρασμα του Ραφτανίτη ο δρόμος προς την Άγναντα γινόταν δύσκολος και ανηφορικός -Δημόσιος δρόμος- δημοσία όπως τη λέγαμε τότε δεν υπήρχε. Πλούσια βλάστηση από κουμαριές με κόκκινα κούμαρα, τοιρμιτζελίκα, με παράξενα σκουλαρικά, κέδρα και ρείκια σκιάζαν το ανηφορικό μονοπάτι. Συνέχεια κάναμε στάσεις, για να πάρουμε μια ανάσα και ν' ανακουφιστούμε λίγο απ' τον ντροβά που ήταν αρκετά βαρύς για την ηλικία μας. Στις Φελίκες, στου Κατσουράνη, στου Καπέλη, στον Κεδράκη και τελευταία στάση στα Λειβάδια.

Από εκεί και ύστερα ο δρόμος μας ήταν σχεδόν ίσιος και περίπου σε δύομιση με τρεις ώρες απ' το ξεκίνημα φτάσαμε στην Άγναντα.

Βράδιασε σχεδόν, ο ήλιος είχε δύσει και τα ίσκια είχαν ξεκοκκινίσει απ' τις ψηλές κορυφές των Τζουμέρκων. Ο καθένας μας έπρεπε να πάει στο σπίτι που είχε νοικιάσει απ' τον Ιούλιο ακόμη. Μεγάλη περιέργεια και πολλά ερωτηματικά τράβηξα για το «δικό μου» κατάλυμα (γιατάκι). Με υποδέχτηκε μια μεσόκοπη, καλοσυνάτη γυναίκα και μετά τα απαραίτητα καλωσορίσματα με οδήγησε στο δωμάτιό μου. Έριξα μια βιαστική ματιά γύρω μου - ήταν στο ανώι του σπιτιού και έπρεπε να το μοιράζω με δύο απ' τις πέντε κόρες της. Μια γλάστρα έλειπε στο παράθυρο και για να μη μπείνι αέρας την αντικαθιστούσε ένα χοντρό στρατσόχαρτο. Το κρεβάτι μου ήταν ένα αχυρένιο στρώμα καλυμμένο με μια γαλάζια στρωτή βελόντζα (χωρίς φλόκια).

Καθώς ταχτοποιούσα τα λίγα πράγματά μου το μυαλό μου γύρισε πίσω στον Ιούλιο, όταν ήρθα με τον πατέρα μου μετά τα αποτελέσματα των εισαγωγικών εξετάσεων στο Γυμνάσιο, για να νοικιάσω το σπίτι. «Σου την παραδίνω» είπε στη σπιτονοικοκυρά μου, «κάνε όπως καταλαβαίνεις, όπως θάκαινε με τα δικά σου κορίτσια, σου έχω εμπιστοσύνη απόλυτη». Άθελά μου θυμήθηκα το Νίκο Καζαντζάκη που παρουσίαζε τον πατέρα να παραδίνει το παιδί στο δάσκαλο και να του λέει «το κρέας δικό σου τα κόκκαλα δικά μου».

Αποκαμωμένη απ' τη συγκίνηση κι απ' τον κάματο του δρόμου έκανα το σταυρό μου και ξάπλωσα. Είχα πολλά να σκεφθώ για την καινούρια ζωή που ανοιγόταν μπροστά μου. Μια ζωή δύσκολη που έπρεπε να παλέψω σκληρά για να τα βγάλω πέρα. Τα βλέφαρά μου βάρυναν, ο ύπνος αγκάλιασε το κουρασμένο μου κορμί και οι σκέψεις μου έγιναν φερωτά όνειρα που με ταξίδευαν, που αλλού; στους αγαπημένους ανθρώπους που μόλις είχα αποχωριστεί. Η επόμενη μέρα που ξημέρωνε ήταν για μένα σημαντική, ήταν το ξεκίνημα μιας καινούριας ζωής. Ήμουν ένα πρωτάκι μια μαθήτρια του πνευματικού φάρου της περιοχής του Γυμνασίου Αγνάντων.

Γράφει η Σπυριδούλα Κοντογιώργου Φιλόλογος καθηγήτρια

B P 11

B P 11

B P 11

B P 11

Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ κ. ΛΕΥΤΕΡΗΣ Β. ΤΖΟΚΑΣ ΝΕΟΣ ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΛΟΓΟΤΕΧΝΩΝ

Ο νεοεκλεγείς Πρόεδρος της ΕΝΩΣΗΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΛΟΓΟΤΕΧΝΩΝ **Λευτέρης Β. Τζόκας**, του αρχαιότερου λογοτεχνικού σωματείου της χώρας μας (έτος ιδρύσεως 1930), απονέμει το Χρυσό Μετάλλιο Πνευματικής Αξίας Α' Τάξεως και το Δίπλωμα στον απερχόμενο Πρόεδρο κ. ΔΗΜΗΤΡΗ ΤΣΟΥΚΝΙΔΑ, για τη μακρόχρονη θητεία του (1999-2009) στην κορυφή της Ένωσης και τη μεγάλη προσφορά του στα Ελληνικά Γράμματα (φωτό).

B
P
12

Ο Νέος Πρόεδρος Λευτέρης Τζόκας εισιγήθηκε στο Διοικητικό Συμβούλιο και ενέκρινε παμψηφεί η Γεν. Συνέλευση, την Τετάρτη 21^η Ιανουαρίου 2009, ενώπιον πολυπληθούς ακροατηρίου, την ανακήρυξη του κ. Δημ. Τσουκνίδα, ως Επιτίμου Προέδρου. Συγκινημένος ο τιμηθείς, αποδέχτηκε την πρόταση της ανακήρυξης του και υποσχέθηκε να βοηθήσει με όλες του τις δυνάμεις, το νέο σχήμα της Ένωσης Ελλήνων Λογοτεχνών.-

Η **Αδελφότητα Αγναντιτών της Αθήνας** και τα «ΑΓΝΑΝΤΑ ΑΡΤΑΣ» συγκαίρουν τον εκλεκτό συμπατριώτη, φίλο του χωριού μας και της εφημερίδας μας, κ. **Λευτέρη Τζόκα**, Συγγραφέα, Ποιητή, Κριτικό Λογοτεχνίας, Ιστορικό και Δημοσιογράφο, για την επάξια ανάδειξή του στο αξίωμα του Προέδρου του ως άνω κορυφαίου λογοτεχνικού σωματείου και εκφράζουν την ευχή και τη βεβαιότητά τους για την επιτυχία του στο Πνευματικό Έργο της Ένωσης και στη γενικότερη προσφορά του στα Γράμματα και τον Πολιτισμό της Πατρίδας μας.

Πάντα πλεί-μπόι ο Μιχάλης (Μάκης) Βασ. Τάτσης.
Πετυχημένος οικονομικά και οικογενειακά ζει εδώ
και 45 χρόνια στο Μόντρεαλ του Καναδά.

Φωτορεπορτάζ από την κοπή της πίτας της Αδελφότητας και το καρναβάλι στο χωριό

Χρ. Μανροπάνος και Ιω. Φιλούδας

Η πίτα της Αδελφότητας

Διακρίνονται από αριστερά οι: Αντωνία Σαλούρου, Ιω. Χριστοβασιλης, Ευαγ. Παπακίτσος, Χρ. Παπακίτσος και Νικ. Αλαχμανέτης

Από αριστερά: Ευαγ. Παπακίτσος, Χρ. Παπακίτσος, Νικ. Αλαχμανέτης και Γ. Κοτίνης

Χρ. Χριστοδούλου, Κων. Καπέλης, Δημ. Λεμονιάς και Χρ. Παπακίτσος ενώ κόβουν την πίτα

Μασκαρεμένοι Αγναντιτές στις αποκριάτικες εκδηλώσεις στο χωριό

Αγναντα 2009. Γαϊτανάκι και τσίρα

Αγναντα 1962. Γαϊτανάκι στην πλατεία τότε

Όσοι Αγναντιτές επιθυμούν να συμπεριληφθούν στο ΑΛΜΠΟΥΜ φωτογραφιών που θα εκδώσει η Αδελφότητά μας, να μας στείλουν το ταχύτερο φωτογραφίες των μελών των οικογενειών τους που βρίσκονται ή όχι στη ζωή για να συμπεριληφθούν. Η αποστολή επείγει. Τηλ. προέδρου 6978998639.

B
P
12

B
P
12